

วิถีชีวิตใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 23 เมษายน 2564

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 19 กรกฎาคม 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 10 สิงหาคม 2564

พระณัฐวดี พันทะลี*

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พระธัญวัฒน์ จีระอุดมโน้

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พระครูโคกสุทธธรรมวงษ์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มุ่งแสดงให้เห็นถึงสังคมทั่วโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลกระทบเกี่ยวกับทางด้านการค้า เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และมีการพัฒนาความรู้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้การดำเนินชีวิตของคนทั่วโลกต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ ภายใต้สถานการณ์ กระแสโลกาภิวัตน์ประชาชนชาวไทยเองก็ต้องปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น การรักษา สุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร และการทำธุรกิจแบบใหม่ ซึ่งภาวะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงข้างต้นนี้ สิ่งที่จะช่วยทำให้การดำเนินชีวิตใหม่ให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดความพออยู่พอกินพอใช้แก่ ประชาชนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และความไม่ประมาท ตลอดจนตระหนักถึงการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาเศรษฐกิจพอเพียง และการมี คุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยสามารถดำรงชีวิตได้พอเพียงอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: วิถีชีวิตใหม่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

* ผู้ประสานงานหลัก: pantalee200134go@gmail.com

A new way of life according to the philosophy of sufficiency economy

Received: April 23, 2021

Revised: July 19, 2021

Accepted: August 10, 2021

PhraNatthawut Phanthali^{1*}

Master's degree student Master of Political Science Program
Branch of local government according to Buddhism Mahamakut Wittayalai University Isan Campus

PhraThanyawat Jirawatno

Master's degree student the degree of master of arts
Branch of Buddhism and Philosophy Mahamakut Wittayalai University Isan Campus

Provost AsokeSuthamwong

Master's degree student the degree of master of arts
Branch of Buddhism and Philosophy Mahamakut Wittayalai University Isan Campus

Abstract

This article focuses on the rapid change in society around the world. Which has an impact on trade, economy, society, politics and with the development of knowledge, advances in technology and various innovations, causing the lifestyles of people around the world to have a new lifestyle change under the globalization situation, the Thai people themselves have to adapt to many changes such as sanitation treatment. Study of new communication and business practices. Which the above conditions that have changed the thing that will help make living a new life sustainably is the application of the sufficiency economy philosophy of his majesty the King Rama IX. In order to be sufficient to live and eat enough for the majority of people by using the principles of modesty, rationality, good immunity and precaution as well as realizing the correct steps of life in accordance with the principles of sufficiency economy. and having morality is a framework for action so that the Thai people can live a happy life with sufficiency

Keywords: A new way of life, Sufficiency Economy Philosophy

* Corresponding Author : pantalee200134go@gmail.com

บทนำ

สังคมทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับภูมิภาค ระดับประเทศชาติ จนถึงระดับโลก และมีผลกระทบเกี่ยวกับทางด้านการค้า เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการพัฒนาความรู้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้การดำเนินชีวิตของคนทั่วโลกต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 หรือโคโรนาไวรัสช่วงปีพุทธศักราช 2562-2563 ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง จนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างมากของมนุษยชาติและมนุษย์จำเป็นต้องป้องกันตนเอง เพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อโรคควบคู่ไปกับความพยายามรักษามนุษยชาติรวมทั้งฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจให้อยู่รอดด้วย นำไปสู่การสรรสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ การพัฒนา ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยม้ามาเป็นกิจกรรม เกิดการปรับเปลี่ยนในหลายมิติ เช่น การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร และการทำธุรกิจแบบใหม่ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนทำให้เกิดความเคยชินและกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตใหม่ของผู้คนในสังคม

ส่วนประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้น ภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นมากขึ้น เป็นโลกไร้พรมแดน โดยมีการเคลื่อนย้ายคน เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข่าวสาร สินค้าและบริการอย่างเสรี ทำให้การแข่งขันในตลาดโลกรุนแรงขึ้น ส่งผลให้มีการรวมตัวด้านเศรษฐกิจ ของกลุ่มต่าง ๆ ในโลกมีความเข้มข้นขึ้น ประเทศเศรษฐกิจใหม่มีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เช่น จีน อินเดีย ละตินอเมริกา และเวียดนาม ซึ่งมีแรงงานราคาถูกและมีมาตรการอื่น ๆ ประกอบในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นการพัฒนาการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สังคมโลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ทำให้เกิดภัยคุกคามและความเสี่ยง อาทิ การก่อการร้าย โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าว ซึ่งในภาวะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงข้างต้นนี้ สิ่งที่จะช่วยทำให้การดำเนินชีวิตใหม่ให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) มาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดเวลายาวนานกว่า 25 ปี เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไข ให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตของตนอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้การพัฒนาของเทคโนโลยี และการแผ่ขยายของระบบทุนนิยมในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยไม่ต้องด้านแต่มุ่งให้ทุกภาคส่วนต่าง ๆ ส่งเสริมการเข้าถึงความเข้าใจ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยให้นำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน (ตรี บุญเจือ, 2559)

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนึ่งในแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิรมมมหาราช พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุก

ระดับ ให้มีการพัฒนาและบริหาร เพื่อที่จะสามารถดำเนินชีวิตให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งพระองค์ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดการพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพออยู่พอกินพอใช้แก่ประชาชนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และความไม่ประมาท ตลอดจนตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาเศรษฐกิจพอเพียง และการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (อาธิป ปัญญาประเสริฐ, 2562) และเพื่อให้ประเทศรอดชาติรอดพ้นจากวิกฤติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่มีความสมดุลของคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 – 2564) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (Collaborative Effort) ภายใต้อัตลักษณ์ที่สำคัญ คือ การปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 – 11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ตลอดจนเสริมสร้างให้สังคมเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นความพอดีพอประมาณ บางคนเรียกว่าปรัชญาเศรษฐกิจแบบมัชฌิมา คือ ยึดทางสายกลาง ทั้งนี้ถ้าทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว และน้อมรับนำไปปฏิบัติตามปรัชญาที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำรัสไว้ ประชาชนชาวไทยก็จะมีชีวิตที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีอาชีพเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองและสามารถยกระดับคุณภาพความเป็นอยู่ได้ โดยการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายในการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ (นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา, 2561)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิถีชีวิตใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน มีความสุข มีเหตุผล มีความพอประมาณ มีความรู้ มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม

ความหมายของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เขียนบทความอัญเชิญพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ดังนี้ คำว่า “พอเพียงมีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่า พอ ก็พอเพียง นี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้แต่ต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น” และมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ อาทิเช่น

กาญจนา กำเนิดพันธ์ (2558) ให้ความหมายของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คือ เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานชี้แนะทางในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนิน

ไปในทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ใช้อย่างรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

กฤษฎีสมพันธ์ เมนะสูต (2560) ให้ความหมายของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

ชุมโชค พลสมักร (2560) ให้ความหมายของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ให้มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

นราทิพย์ ผินประดับ และกมลาศ ภูวนาธิพงษ์ (2563) ได้ให้ความหมายของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ว่าหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economics) เปรียบเสมือนเครื่องยนต์ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้และได้สรุปสาระสำคัญดังนี้

1) ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมความรู้สึกรู้สึกนึกคิดความปรารถนาและพฤติกรรมตลอดจนการประพฤติปฏิบัติอยู่ในขอบเขตอันมีเหตุผล โดยมีลักษณะที่เป็นนามธรรมอยู่มาก และสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามกรณี ซึ่งความประมาณอาจหมายถึงระดับปานกลาง

2) ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง เป็นหลักที่มีความคิดลึกซึ้ง เป็นความมีเหตุผลที่ยึดคน ชุมชน และประเทศชาติเป็นจุดศูนย์กลาง ซึ่งอาจจะต้องพิจารณาปัจจัยรอบด้าน เช่น เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ความอิสระเสรีการพึ่งพาตนเองได้

3) การมีภูมิคุ้มกัน (Immunity) หมายถึง การมีสภาพที่พร้อมต่อการถูกกระทบจาก สิ่งร้ายต่าง ๆ กล่าวคือ “การมีภูมิคุ้มกัน” เป็นศัพท์ทางการแพทย์ที่ถูกนำมาอธิบายถึงสภาพร่างกายที่สามารถต้านทานเชื้อโรคที่เข้าร่างกาย โดยมีการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อที่จะลดหรือควบคุมความเสี่ยง (Risk) ต่อปัจจัยที่เข้ามากระทบ ไม่ให้ก่อปัญหาหรืออุปสรรคจนต้องเกิดความสูญเสียตามมา ฉะนั้น การสร้างภูมิคุ้มกันจึงเป็นกระบวนการป้องกันตนเอง เพื่อควบคุมความเสี่ยงด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความเสี่ยงนั้น

ดังนั้น สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ คือ การยึดหลักทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้อย่างรู้ด้วยความรู้ความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการการกระทำและตัดสินใจ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การใช้ชีวิตตามหลักพอเพียงหรือชีวิตพอเพียง หากมีความเข้าใจถึงองค์ประกอบพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและชัดเจนก็จะสามารถนำไปปรับใช้ได้ สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขได้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทั้งหลักคิดและแนวทางปฏิบัติตน โดยยึดหลัก 3 ประการ ควบคู่กับ 2 เงื่อนไขการปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น หลักของความพอประมาณ (พอดี) ประกอบด้วย 5 ประการ คือ (1) พอดีด้านจิตใจ คือ ความเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม และนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม (2) พอดีด้านสังคม คือช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน (3) พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และความยั่งยืนสูงสุด จัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ โดยต้องบริหารจัดการให้เป็น รักษา พัฒนา ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากร พร้อมเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็น และระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (4) พอดีด้านเทคโนโลยี คือ การรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมต่อความต้องการและสภาพแวดล้อม คัดสรรเทคโนโลยีที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์จริง ๆ สำหรับคนหมู่มาก ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน และ (5) พอดีด้านเศรษฐกิจ จำเป็นต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อน รู้จักจัดการกับรายได้ที่มีอยู่ โดยยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ ไม่ใช่จ่ายเกินตัว และเกินฐานะที่หามาได้ หารายได้ให้อยู่ได้และหาเพิ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป พร้อมทั้งหลีกเลี่ยงการก่อหนี้ที่ไม่มีผลตอบแทน

การใช้หลักความพอประมาณ เพื่อจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเองหรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อนที่จะแสวงหาทรัพยากร แหล่งทุน วัตถุดิบหรือสิ่งของ บริการต่าง ๆ จากภายนอก จึงจะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม พอควรกับสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น และภูมิสังคมเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากภายใน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น ชุมชนก่อนแล้วขยายเชื่อมโยงกับภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนตามความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร ซึ่งต้องคำนึงถึงความจำเป็นตามสถานะของตนเอง และสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ โดยรักษาระดับของความพอประมาณ ไม่มากเกินไปจนเกิดความเสียหายและไม่น้อยเกินไปจนขาดแคลน หรือไม่เพียงพอที่จะดำเนินการให้เกิดประโยชน์ได้ โดยการใช้อย่างมีธรรมาภิบาล รู้คุณค่า ดูแลรักษา พัฒนาต่อยอดให้เพิ่มพูนและให้ดียิ่งขึ้น การตัดสินใจว่าอยู่ในระดับพอประมาณนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ และต้องใช้ทั้งวัตถุดิบ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบในการวางแผน การตัดสินใจ และต้องอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม เช่น ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ทำให้สังคมมีความเดือนร้อน ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และตั้งมั่นบนพื้นฐานความซื่อสัตย์

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ เช่น หากจะทำธุรกิจก็ควรคำนึงถึงเหตุและผลของการกระทำนั้น อย่าคำนึงถึงเพียงคู่แข่ง และพยายามจะทำตามเพียงอย่างเดียว ซึ่งการใช้หลักความมีเหตุผล เพื่อจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลจะต้องพิจารณาแยกแยะให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย การที่จะวางแผนดำเนินการหรือจะทำอะไรอย่างสมเหตุสมผลต้องอาศัยความรู้ มีความขยันหมั่นเพียร ความอดทนที่จะจัดเก็บข้อมูล

อย่างเป็นระบบ ซึ่งแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบในการคิดพิจารณา และตัดสินใจ โดยใช้สติปัญญาด้วยความตั้งมั่นของจิตใจ ที่มีคุณภาพในทางที่ถูกที่ควร

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ต้องป้องกันความเสี่ยงในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อตัวเราเอง เช่น การเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ เป็นสิ่งที่ต้องคิดให้รอบคอบ โดยการใช้หลักการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว เพื่อจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบในการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ การที่เราเห็นว่าทุกอย่างไม่แน่นอน ความเป็นไปได้ที่จะแปรปรวน ผันผวน และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในการทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม จึงต้องไม่เสี้ง ไม่ประมาท คิดถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น แล้วเตรียมตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีภูมิคุ้มกันที่ตนเองได้ เตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลง จะได้สามารถดำเนินภารกิจต่อไปได้ โดยไม่ชุลขลัก หรือหยุดชะงักกลางคัน และนำมาซึ่งความต่อเนื่องของการพัฒนาในระยะยาว

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจ และการกระทำ เป็นไปอย่างพอเพียง กล่าวคือ ต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ในการพัฒนาสู่ความเพียงพอ การพัฒนาคุณภาพคนให้มีคุณธรรมกำกับความรู้ คือ หัวใจของหลักพอเพียง มีรายละเอียด 2 เงื่อนไข ดังนี้

1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกตนเองให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างมากที่จะนำความรู้ต่าง ๆ มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนในขั้นปฏิบัติความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ เพิ่มพูนความรู้ จัดการความรู้และต่อยอดความรู้อยู่ตลอดเวลา ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย (1) ด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และ (2) ด้านการกระทำ คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นให้ใช้หลัก 3 ประการ สำหรับจัดการทรัพยากรทุกมิติอย่างสมดุลนั้น ต้องเริ่มจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ ต้องมีคุณธรรมกำกับความรู้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถช่วยตนเองได้และยืนอยู่บนขาของตนเองได้อย่างเต็มความภาคภูมิใจ ไม่เขย่งก้าวกระโดดตามผู้อื่น โดยใช้ชีวิตอย่างประมาณตน เป็นเหตุเป็นผล และมีการเตรียมความพร้อมที่ดี เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ประมาท การที่จะพึ่งตนเองได้ จำเป็นต้องมีความรู้อย่างถูกต้อง และต้องมีหลักการปฏิบัติที่ไม่ทำให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น (จिरायु อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช ธรรมปิยา, 2557)

ภาพ 1 แสดงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

องค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบ 5 ข้อ ดังนี้

1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) ค่านิยม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้ง ความรู้และ คุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ (1) เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะ นำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ (2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5) แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่ สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี (สุรัญญา วิมุขมณฑ, 2562)

ภาพ 2 องค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ที่มา : (ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง, 2564)

การพัฒนาชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อย่างเป็นองค์รวม คือ ไม่แยกส่วนแต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผล องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน เป็นทั้งปัจจัยที่ใช้ในกระบวนการผลิต และการบริการ ขณะเดียวกัน ก็เป็นปัจจัยที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา จึงกล่าวได้ว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ เป็นทั้งผู้กระทำและได้รับผลของการกระทำจากการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) วัตถุประสงค์ (การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ) หมายถึง วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ทางกายภาพที่มนุษย์สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น วัตถุประสงค์ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากจะผลิตไว้ใช้เองหรือใช้วิธีการแลกเปลี่ยนกัน หรือซื้อหามาเพื่อบริโภคโดยเงินทุน ถือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจหรือเงินทุน ในกระบวนการผลิตวัตถุประสงค์เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดที่เป็นปัจจัยประกอบไปด้วย

2) สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกโดยรวม ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และแร่ธาตุ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นปัจจัยการผลิตและบริการ ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตบนโลกเป็นอย่างยิ่ง จึงควรใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเคารพอย่างระมัดระวัง ด้วยความรับผิดชอบต่อคนรุ่นหลังที่จำเป็นต้องพึ่งพิงทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

3) สังคม หมายถึง สภาพการอยู่ร่วมกัน และความสัมพันธ์ของคนในสังคม เช่น การช่วยเหลือแบ่งปัน การมีวินัย เคารพกฎเกณฑ์ และระเบียบ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยามวิกฤตให้กับสมาชิกทางสังคม ปัจจัยทางสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนา การพัฒนาจะไม่สามารถดำเนินไปด้วยดีหากสังคมอ่อนแอ พื้นฐานจิตใจของคนในสังคมไม่ตั้งอยู่บนหลักศีลธรรม กฎหมายก็ไม่ศักดิ์สิทธิ์ และคนไม่สามารถค้ำกันได้

4) วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต รวมถึงความเชื่อทางศาสนา ระบบคุณค่าและภูมิปัญญา วัฒนธรรมมีความสำคัญในการบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน การดำรงอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างมีศักดิ์ศรี ในระยะยาวการพัฒนาที่สมดุลควรสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อของคนในชุมชนท้องถิ่นแล้วจึงค่อย ๆ ต่อยอดการพัฒนาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้วิถีการพัฒนาวิถีชีวิตสร้างความแตกแยกขึ้นในสังคม ขณะเดียวกันก็ต้องมีการพัฒนาที่ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น ชุมชน และชนชาติไม่ให้ถูกกลืนหายไป (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริยานุช ธรรมปิยา, 2557)

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน คือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม โดยดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มุ่งให้ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งตนเอง และเป็นภูมิคุ้มกันจากภัยคุกคามหรือผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ ซึ่งการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีข้อดี ดังนี้

1) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญสำหรับการจัดความยากจน และการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของคนจน หัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหา คือ การให้คนจนหรือชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

2) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชน และการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อรากฐานของการพัฒนาประเทศ

3) เศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้การยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน

4) หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่ออย่างมากต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ

5) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน รวมทั้งปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน

6) การปลูกฝังจิตสำนึกความพอเพียง จำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิด เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา เช่น รักในการทำงาน สนุกกับการเรียน และการสร้างปัญญาให้เกิดแก่ตนเอง เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมและมีระบบนิเวศอย่างสมดุล เคารพธรรมชาติและมีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการใช้ชีวิตและปฏิบัติตนของคนในทุกระดับ โดยสามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ (1) ระดับบุคคลและครอบครัว (2) ระดับชุมชน และ (3) ระดับประเทศ แต่ระดับถูกจำแนก เพื่อให้มีการพัฒนาและบริหารประเทศในลักษณะดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งก่อนที่จะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้ โกลดถึงในระดับประเทศนั้น จะต้องเริ่มจากระดับที่เล็กที่สุดอย่างระดับบุคคลและครอบครัวก่อน

ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรมจนมีความเข้าใจ ตลอดจนถึงตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกันกับระบบธรรมชาติอย่างสมดุล เพื่อจะได้มีความเกรงกลัวและละอายต่อการประพฤติผิดมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีแก่ตนเองและในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะพอประมาณกับสภาพงานสามารถทำตนให้เป็นที่พึงของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ในที่สุด (พิชามญฺร์ แสงจัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์, 2561)

วิถีชีวิตใหม่ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ต้องดำเนินวิถีชีวิตใหม่ให้พออยู่พอกิน พอเพียง และพอดี ไม่เบียดเบียนมนุษย์ด้วยกันและอยู่ตามธรรมชาติ สมถะ สงบตามอัตภาพ พึ่งตนเองเป็นหลักวิถีชีวิตใหม่ ดำเนินชีวิตตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยยึดพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ตามประเพณีและวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทาง ดังนี้

- 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการใช้ชีวิต
- 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้า แบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
- 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความยากลำบากด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
- 5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วประพฤติตนตามหลักพุทธศาสนา

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน รวมทั้งเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม วิถีชีวิตใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยึดปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวันสำคัญทางพุทธศาสนา โดยน้อมนำพุทธธรรมด้วยการละความชั่วกระทำความดีให้ถึงพร้อมและการทำจิตใจให้บริสุทธิ์

แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพออยู่พอกินมาใช้ในวิถีชีวิตใหม่ ทำให้ชีวิตมีความสุขด้วยเหตุที่ตนเองไม่มีหนี้สิน ซึ่งหลักทางพุทธศาสนากล่าวว่า “การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” เช่นเดียวกัน การไม่มีหนี้สินจะไม่มีทุกข์ท้อใจ เมื่อยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้ทุกคนประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ใช้จ่ายเงินอย่างพอเพียง ประหยัดตามกำลังของตน ไม่กู้หนี้ยืมสินผู้อื่น ตัดทอนรายจ่าย ลดความฟุ่มเฟือย ตั้งสติให้มั่นคง เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย จัดทำบัญชีรายจ่าย เพื่อให้รู้จักตนเองประมาณตนเองได้อย่างถูกต้องตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (อานนตรี ประสมสุข, 2562)

บทสรุป

วิถีชีวิตใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำเนินวิถีชีวิตตามศาสตร์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ได้ทรงพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ตลอดจนความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการตอบสนองต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยการยึดหลักทางสายกลาง ไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร ความอดทน มีสติปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี รวมทั้งการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ทำให้ประชาชนชาวไทยสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียงและมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- เกษมสัมพันธ์ เมณะสุต. (2560). *บทความแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. หนังสือมติชนออนไลน์. เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2560.
- กาญจนา กำเนิดพันธ์. (2558). *ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดขึ้นในระดับบุคคลของกรณีศึกษา : นายบำรุง คำอยู่ เกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง. *องค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้น 20 เมษายน 2564, จาก <https://slideplayer.in.th/slide/16746391/>
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริยานุช ธรรมปิยา. (2557). *ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 12). อมรินทร์.
- ชุมโชค พลสมศรี. (2560). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*. กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหม.
- ตรี บุญเจือ. (2559). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความท้าทายใหม่ของการคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ : วิเคราะห์ ประเมิน และพัฒนา*. วารสาร กสทช.
- นราทิพย์ ผินประดับ และกมลลาศ ภูวนาธิพงศ์. (2563, มกราคม – มิถุนายน). *แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานครตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 6(1), 281-293.

- นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา. (2561, กรกฎาคม – ธันวาคม). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารเกษมบัณฑิต*. 19(2), 155-168.
- พิชามญช์ แซ่จัน และ สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. (2561, พฤษภาคม – สิงหาคม). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*. 14(2), 33-50.
- สุรัญญา วิมุขมนตรี. (2562). *การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท เค เอส เทรดิง อินเทอร์เน็ต ชั้นเนล จำกัด*. [ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *ไทยรัฐออนไลน์*. สืบค้น 20 เมษายน 2564. จาก www.thairath.co.th/content/814647.
- อาธิป ปัญญาประเสริฐ. (2562). *การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติงานของบุคลากร : กรณีศึกษากรมศุลกากร*. [รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- อานนตรี ประสมสุข. (2562, ตุลาคม – ธันวาคม). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของประชาชนชาวบ้านตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 6(4), 355-368.